

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r., poz. 1651, z późn. zm.) zwanej dalej ustawą, dla rezerwatu przyrody sporządza się i realizuje plan ochrony. Plan ten ustanawia, na okres 20 lat, regionalny dyrektor ochrony środowiska, w drodze zarządzenia, w terminie 5 lat od dnia uznania obszaru za rezerwat przyrody (art. 18. ust. 2, art. 19 ust. 1 pkt 2, art. 20 ust.1 ustawy). Plan ochrony dla rezerwatu przyrody zawiera:

1. cele ochrony przyrody oraz wskazanie przyrodniczych i społecznych uwarunkowań ich realizacji;
2. identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczenia istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków;
3. wskazanie obszarów ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej;
4. określenie działań ochronnych na obszarach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej, z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji tych działań;
5. wskazanie obszarów i miejsc udostępnianych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych, amatorskiego połowu ryb i rybactwa oraz określenie sposobów ich udostępnienia;
6. wskazanie miejsc, w których może być prowadzona działalność wytwórcza, handlowa i rolnicza;
7. ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw oraz planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłączonej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych (art. 20 ust. 3 ustawy).

Ponadto w planie ochrony rezerwatu można wyznaczyć obszary i miejsca, w granicach których nie obowiązują zakazy w zakresie polowania (art. 15 ust. 1 pkt 4 ustawy), połowu ryb i innych organizmów wodnych (art. 15 ust. 1 pkt 14 ustawy) oraz wprowadzania psów (art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy), a także prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej (art. 15 ust. 1 pkt 11).

Tryb sporządzania projektu planu ochrony dla rezerwatu i zakres prac na potrzeby sporządzania tego projektu określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz. U. Nr 94, poz. 794), zwanego dalej rozporządzeniem.

Sporządzający projekt planu, zgodnie z art. 19 ust. 1a ustawy, zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska i o cenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 353) w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie projektu.

Nadto zasady udziału niektórych grup społecznych w tworzeniu planu normuje ww. rozporządzenie. Zgodnie z § 3 rozporządzenia informację o przystąpieniu do sporządzenia projektu planu sporządzający projekt planu ogłasza w prasie lokalnej, umieszcza na tablicy ogłoszeń w siedzibie sporządzającego projekt planu i na jego stronie internetowej oraz przesyła do właściwych miejscowo organów samorządu terytorialnego, jednostek zarządzających lasami Skarbu Państwa, podmiotów wykonujących prawa właścicielskie w stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa i organów administracji morskiej oraz organizacji pozarządowych zainteresowanych ochroną przyrody, których obszary działania obejmują obszar objęty projektem planu. Ponadto sporządzający projekt planu zapewnia zainteresowanym osobom i podmiotom możliwość zapoznawania się z wynikami prac na potrzeby sporządzenia projektu planu i z projektem planu oraz możliwość zgłaszania do nich wniosków i uwag, a informację o sposobie zapewnienia tej możliwości oraz o sposobie, w jaki nastąpi ustosunkowanie się do zgłoszonych wniosków i uwag, sporządzający projekt planu zamieszcza w informacji, o której mowa w § 3 rozporządzenia (§ 6 rozporządzenia).

Projekty planów ochrony tworzonych dla form ochrony przyrody zamieszcza się także w publicznie dostępnych wykazach (art. 21 ust. 2 pkt 24a ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska i o cenach oddziaływania na środowisko).

Projekt planu ochrony wymaga zaopiniowania przez właściwe miejscowo rady gmin (art. 19 ust. 2 ustawy) i regionalną radę ochrony przyrody (art. 97 ust. 3 pkt 2 ustawy); wymaga także uzgodnienia z wojewodą (art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie, Dz. U. z 2015, poz. 525, z późn. zm.).

Rezerwat przyrody „Kamień Śląski” został utworzony zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu

Drzewnego z dnia 11 lutego 1958 r. (M.P. z 1958 r., Nr 20, poz. 120) w sprawie uznania za rezerwat przyrody. Obecnie obowiązującym aktem prawnym w stosunku do tego obszaru chronionego jest zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 8 lipca 2016 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Kamień Śląski” (Dz. Urz. Woj. Op. z 2016 r., poz. 1570). Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie fragmentu lasu mieszanego ze stanowiskiem jarzęba brekinii *Sorbus torminalis*. Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu. Aktualna powierzchnia obszaru objętego ochroną wynosi 13,60 ha. Rezerwat nie pokrywa się z obszarem Natura 2000 zatem niniejszy plan ochrony nie uwzględnia zakresu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, o którym mowa w art. 28 ustawy, albo zakres planu ochrony dla obszaru Natura 2000, o którym mowa w art. 29 ustawy (art. 20 ust. 5 ustawy).

Wskazując przyrodnicze i społeczne uwarunkowania realizacji ww. celu ochrony zwrócono uwagę na niezadawalający stan zachowania populacji jarzęba brekinii oraz położenie rezerwatu na terenie objętym eksploatacją wapienia.

Zidentyfikowane zagrożenia mają charakter zagrożeń istniejących, wewnętrznych i obejmują głównie konkurencję międzygatunkową w warstwie drzew, podrostu i nalotu. W dolnej warstwie drzewostanu, w warstwach podrostu i nalotu, głównym czynnikiem ograniczającym brekinie jest zacienienie dna lasu przez silnie zwarte korony drzew w górnym piętrze, złożone głównie z buka, dębu, graba i sosny. Wielokrotnie obserwowano w rezerwacie miejsca, gdzie liczny nalot i podrost nie rozwijał się pod zwarta pokrywą koron drzew, a w miejscach prześwietlonych odnajdywano dobrze rozwinięte podrosty i naloty brekinii. Oprócz ograniczonego dostępu do światła, zagrożeniem dla młodego pokolenia brekinii jest konkurencja międzygatunkowa pomiędzy brekinia a odnowieniami buka i graba. Te dwa ostatnie gatunki wykazują bardzo dużą siłę żywotną, są w rezerwacie gatunkami wręcz ekspansywnymi i zdecydowanie wygrywają konkurencję z jarzębem brekinia. Widać to szczególnie w południowo-wschodniej części rezerwatu, gdzie podrost i nalot buka zdominował dolne warstwy drzewostanu.

Kolejnym zagrożeniem jest nadmierne zwarcie koron drzew – w trakcie prac zinwentaryzowano 20 okazów brekini o wysokości ponad 10 m. Dla tych drzew największym zagrożeniem jest konkurencja międzygatunkowa o przestrzeń życiową i światło z drzewami rosnącymi w bezpośrednim sąsiedztwie. Korony buków, grabów i innych gatunków stykają się z koronami brekinii powodując ich uszkodzenia i ograniczają rozwój, doprowadzając do osłabienia i w konsekwencji do eliminacji drzewa.

W wielu miejscach zaobserwowano również zgryzanie pędów brekinii przez zwierzynę, co zidentyfikowano jako kolejne zagrożenie.

W rezerwacie nie zidentyfikowano zagrożeń potencjalnych ani zewnętrznych.

Analizując powyższe zagrożenia stwierdzono, że cel ochrony rezerwatu którym jest zachowanie fragmentu lasu mieszanego ze stanowiskiem jarzęba brekinii *Sorbus torminalis* będzie możliwy przez działania, które mają za zadanie wzmocnić populację brekinii w każdej fazie jej wzrostu – od siewki do dojrzałych, dorosłych okazów. Będzie to możliwe do osiągnięcia poprzez realizację wskazanych w zarządzeniu działań ochronnych: zapewnienie odpowiednich warunków środowiskowych (zwłaszcza świetlnych) w dolnych warstwach drzewostanu, determinujących wzrost i rozwój młodego pokolenia, tworzenie luk w drzewostanie rezerwatu wokół najzdrowszych i najlepiej owocujących osobników oraz zabezpieczenie najbardziej wartościowych młodych jarzębów przed zgryzaniem przez zwierzynę – zarówno w formie indywidualnych osłonek jak i ogrodzenia większych gniazd siatką.

Realizacja tych działań pozwoli jednocześnie na stabilizację istniejącego ekosystemu leśnego, albowiem w dłuższej perspektywie czasu doprowadzi do wykształcenia bardziej złożonej struktury wiekowej i przestrzennej drzewostanów rezerwatu.

Ustanowiony niniejszym zarządzeniem plan ochrony dla rezerwatu przyrody "Kamień Śląski" nie wskazuje obszarów objętych ochroną ścisłą i krajobrazową. Mając na uwadze zakres zaplanowanych działań ochronnych, a w szczególności konieczność usuwania drzew i krzewów oraz ochronę przed zwierzyną płową, cały obszar rezerwatu wskazano jako obszar ochrony czynnej. W związku z powyższym, określając działania ochronne, w zarządzeniu odniesiono się jedynie do podania ich w odniesieniu do obszarów ochrony czynnej.

Niniejszy akt prawa miejscowego nie wskazuje miejsc, w których może być prowadzona działalność wytwórcza, handlowa i rolnicza oraz obszarów i miejsc udostępnianych dla celów edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych (art. 20 ust. 3 pkt 5 i pkt 6 oraz art. 15 ust. 1 pkt 11 ustawy). W planie nie wyznaczono również obszarów i miejsc dopuszczających prowadzenie polowań oraz nie wskazano obszarów i miejsc, w których dopuszcza się wprowadzanie psów (art. 15 ust. 1 pkt 4 i pkt 16 ustawy). Ze względu na brak cieków i zbiorników wodnych, nie wskazuje się obszarów i miejsc udostępnionych dla celów amatorskiego połowu ryb i rybactwa oraz połowu ryb i innych organizmów wodnych (art. 20 ust. 3 pkt 5 oraz art. 15 ust. 1 pkt 14 ustawy). Nie określa się również miejsc i obszarów udostępnionych do celów naukowych, pozostawiając możliwość zwolnienia z obowiązujących w rezerwacie

zakazów, uzasadnionego prowadzeniem badań naukowych, do rozpatrzenia przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska w ramach postępowania administracyjnego zakończonego wydaniem zindywidualizowanej decyzji.

W treści niniejszego aktu odstąpiono od wskazania ustaleń do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gogolin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego tej gminy oraz planów zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego, dotyczących eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych. Na podstawie decyzji Okręgowego Urzędu Górniczego w Gliwicach z 26 marca 1977 r. ustanowiono cyt.: „filar ochronny na OG „Górażdże II” dla rezerwatu przyrody „Kamień Śląski”, z zastrzeżeniem, że cyt.: „szerokość pasa ochronnego została ustalona decyzją Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego w porozumieniu z Państwową Radą Ochrony Przyrody przy Polskiej Akademii Nauk z dnia 10.03.1967 r.” Z treści cytowanej powyżej decyzji Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego wynika, że cyt. „granica eksploatacji kamienia (...) powinna przebiegać w odległości 200 m od rezerwatu przyrody pn. „Kamień Śląski”. Decyzją tą, w myśl art. 146 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947, z późn. zm.) utraciła moc w momencie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu złoża górniczego „Górażdże II” (Uchwała Nr III/19/2006 Rady Miejskiej w Gogolinie z dnia 29 grudnia 2006 r.), tj. dokumentu, zgodnie z zapisami którego cyt. „wylacza się z wydobywania kopalin filary ochronne w złożu wapieni „Górażdże”, utworzone decyzjami właściwych organów: 1) filar ochronny rezerwatu przyrody „Kamień Śląski (...)” - § 37 pkt 1 ww. uchwały. Wobec braku dowodów potwierdzających zasadność zmiany dotychczasowych ustaleń w powyższym zakresie za właściwe uznano ich utrzymanie. Ze względu na położenie rezerwatu poza wodami morskimi oraz poza wyłącznymi strefami ekonomicznymi, dokument niniejszy nie zawiera ustaleń do planów zagospodarowania przestrzennego ww. obszarów.

Zapewniając możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, mając na uwadze § 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody, w procesie przygotowania niniejszego planu, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu poinformował o przystąpieniu do sporządzenia (opracowania) projektu planu ochrony i o jego przedmiocie, możliwości zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy, w tym z wynikami prac na potrzeby sporządzenia projektu planu i z projektem niniejszego zarządzenia oraz o miejscu i terminie, w którym jest ona wyłożona do wglądu, o miejscu, sposobie i terminie wnoszenia uwag i wniosków do powyższego projektu, o organie właściwym do ich rozpatrzenia, a także o sposobie, w jakim nastąpi ustosunkowanie się do zgłoszonych wniosków i uwag.

Zawiadomienie ogłoszono w sposób zwyczajowo przyjęty w siedzibie organu właściwego w sprawie (wywieszono na tablicy ogłoszeń w siedzibie RDOŚ w Opolu w dniach od 9.06.2016 r. do 05.07.2016 r.), umieszczono na stronie BIP RDOŚ w Opolu (w dniach od 9.06.2016 r. do 18.07.2016 r.), opublikowano w formie obwieszczenia w prasie o zasięgu regionalnym, tj. w Gazecie Wyborczej w dniu 9.06.2016 r. oraz przesłano do właściwych miejscowo organów samorządu terytorialnego (Burmistrz Gogolina, Przewodniczący Rady Miejskiej w Gogolinie, Starosta Krapkowicki i Marszałek Województwa Opolskiego), jednostek zarządzających lasami Skarbu Państwa (PGL LP Nadleśnictwo Strzelce Opolskie oraz RDLP w Katowicach). Ze względu na położenie i rodzaj rezerwatu, zawiadomienia nie wystosowano do podmiotów wykonujących prawa właścicielskie w stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa i organów administracji morskiej. Nie poinformowano również, odrębnym pismem, organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną przyrody, gdyż teren rezerwatu nigdy nie pozostawał w kręgu zainteresowań żadnej z nich. Nie wyklucza to jednak możliwości wnoszenia przez te organizacje uwag i wniosków do powyższego projektu w ramach postępowania prowadzonego w trybie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Projekt ujęto w publicznie dostępnym wykazie danych prowadzonym przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu (ekoportal).

W trakcie konsultacji społecznych zostały wniesione następujące uwagi i wnioski:

1. Nadleśniczy Nadleśnictwa Strzelce Opolskie wniósł o korektę oznakowania przebiegu granicy między wydzieleniami 219g i 219c oraz o odnowienie oznakowania granicy między wydzieleniami 203g i 203i.

Odnosząc się do powyższego stwierdzono, że kwestię korekty granic rezerwaty uregulowano zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 8 lipca 2016 r. w sprawie

rezerwatu przyrody „Kamień Śląski” (Dz. Urz. Woj. Op. poz. 1570). Jednocześnie odstąpiono od oznakowywania granic rezerwatu w terenie z uwagi na fakt, iż jest to zwykle zadanie mające przeciwdziałać niekontrolowanej antropopresji a tego typu zagrożenia w rezerwacie nie stwierdzono.

2. Spółka Górażdże Cement SA (posiadająca koncesję na wydobywanie wapieni triasowych ze złoża Górażdże”, w bezpośrednim sąsiedztwie rezerwatu przyrody „Kamień Śląski”) wniosła o usunięcie z zarządzenia (uzasadnienie) niewłaściwego powołania się na decyzję Dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego w Gliwicach z dnia 26.03.1977 r. o ustanowieniu filara ochronnego dla ochrony rezerwatu (zdaniem wnioskodawcy straciła ona moc w dniu ustanowienia filaru ochronnego w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego) oraz usunięcie nieprawidłowego powoływania się na szerokość filara ochronnego równą 200 m i stwierdzenia o konieczności jego utrzymania w istniejącym kształcie. Uzasadnieniem tego wniosku jest fakt, iż zasoby złoża znajdujące się na terenie objętym pasem ochronnym pod względem górniczo-geologicznym są najbardziej wartościową częścią tego złoża, o bardzo korzystnym położeniu, jakości i stosunku miąższości warstw surowców dla potrzeb cementowni i zakładu wapienniczego a ich eksploatacja przyczyniłaby się do zoptymalizowania procesu wydobywania. Dodatkowo wniesiono o zawarcie w zarządzeniu wytycznych do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gogolin oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu górniczego „Górażdże II” dopuszczających możliwość zmniejszenia szerokości pasa ochronnego rezerwatu, pod warunkiem przedłożenia odpowiedniej ekspertyzy w tym zakresie. Spółka wniosła również o uwzględnienie w dokumentacji sporządzonej na potrzeby niniejszego planu ochrony zmiany zapisów, w jej ocenie nieuzasadnionych (nieprawidłowe używanie pojęcia „otulina”, „filar ochronny”, nieuzasadnione twierdzenie co do ograniczenia dostępu do rezerwatu w wyniku robót strzałowych, zagrożenia ze strony hałasu i drgań, przerwaniu korytarzy ekologicznych łączących rezerwat z pozostałymi kompleksami leśnymi).

Odnosząc się do powyższego stanowiska wskazać wypada, że kwestia pasa ochronnego wokół rezerwatu pojawia się w dokumentacji przyrodniczej na potrzeby ustanowienia planu ochrony oraz w uzasadnieniu do niniejszego zarządzenia. Wobec wątpliwości jakie budził sposób zaprezentowania kwestii obszaru wyłączanego z eksploatacji przedmiotowego złoża (nazewnictwo, stan prawny), w niniejszym uzasadnieniu przytoczono (zacytowano) ustalenia w tym zakresie w ich pierwotnym (historycznym) brzmieniu. Wskazano przy tym, że brak jednoznacznych dowodów potwierdzających zasadność zaproponowanej zmiany dotychczasowych ustaleń w powyższym zakresie uniemożliwia przychylenie się do wniosku Spółki. W opinii organu nie jest przy tym możliwe określenie w niniejszym zarządzeniu, sugerowanych przez wnioskodawcę, wytycznych do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gogolin oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu górniczego „Górażdże II” z uwagi na fakt, iż zgodnie z art. 20 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody plan ochrony dla rezerwatu przyrody zawiera wyłącznie takie ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które dotyczą eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych. Istnienie filara (pasa) ochronnego wokół rezerwatu w obecnym kształcie nie zostało uznane za zagrożenie dla rezerwatu, zatem brak jest podstaw prawnych do umieszczania tego typu zapisów w planie ochrony rezerwatu. Z kolei przedstawione uwagi do dokumentacji sporządzonej na potrzeby niniejszego planu ochrony zostaną załączone do tej dokumentacji, ich uwzględnienie nie ma wpływu na ustalenia niniejszego zarządzenia (zarządzenie nie posługuje się pojęciem otulina, nie definiuje jako zagrożenia dla rezerwatu kwestii związanych z robotami strzałowymi, hałasem, wibracją, przerwaniem korytarzy ekologicznych, zaś kwestie „filara ochronnego” oraz określeniem ustaleń do dokumentów planistycznych omówiono w treści niniejszego uzasadnienia).

Projekt niniejszego zarządzenia został pozytywnie zaopiniowany przez Radę Miejską w Gogolinie, na posiedzeniu w dniu 14 lipca 2016 r. (uchwała Nr XXII/198/2016 Rady Miejskiej w Gogolinie z dnia 14 lipca 2016 r.).

Projekt planu był również przedmiotem obrad Regionalnej Rady Ochrony Przyrody w Opolu, która na posiedzeniu w dniu 1 lipca 2016 r. pozytywnie zaopiniowała ten dokument.

Projekt niniejszego aktu prawnego został uzgodniony z Wojewodą Opolskim.

Realizacja działań ochronnych zawartych w niniejszym zarządzeniu będzie finansowana ze środków budżetu państwa, w części, której dysponentem jest sprawujący nadzór nad rezerwatem przyrody „Kamień Śląski”. Nie wyklucza to możliwości wykorzystania innych źródeł finansowania oraz możliwości realizowania działań ochronnych przez inne podmioty, za wiedzą i pod nadzorem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu, ze środków finansowych tych podmiotów. Szacuje się, że koszt realizacji działań ochronnych zawartych w niniejszym planie w okresie jego obowiązywania (20 lat) wyniesie około 70 tys. zł.

**Regionalny Dyrektor
Ochrony Środowiska w Opolu**

Alicja Majewska